

POPULÁRNĚ-VĚDECKÝ FILM JAKO ŽÁNŘ MEZI VĚDOU A UMĚNÍM

Populárně-vědecký film, a především jeho reflexe v českém prostoru zažívá v posledních letech pozvolnou renesanci. Díky specializovaným časopisům i levným DVD edicím (seriál BBC LIDSKÉ TĚLO, vydávaný jako příloha deníku *Mladá fronta*, či PREHISTORICKÝ PARK ze stejné produkce v edici DVDhit distribuční společnosti Intersonic) se do popředí diváckého i odborného zájmu dostává zcela nový typ naučné vizuality, dobrodružné edukace, která si v ničem nezadá se zážitkem z IMAXové projekce.

V souvislosti s novým způsobem vizuální prezentace vědeckého poznání a masovějším diváckým potenciálem se do popředí také dostává otázka redefinice žánru populárně-vědeckého filmu. Proměna je zřejmá již z titulů filmů – od MĚŘENÍ MITRÁLNÍ REGURGITACE (režie Kurt Goldberger) k BITEVNÍMU POLI TITAN (režie Zdeněk Holý) uběhlo již více než čtyřicet let.

Cílem zmíněné redefinice, či spíše pokusů o ni, je posílení role filmu a vizuality v procesu vzdělávání a poznávání a legitimizace takového přístupu v odborných kruzích. Toto úsilí, spojené s neustálým tázáním po pozici populárně-vědeckého filmu na ose mezi vědou a uměním, je vlastní Academia filmu Olomouc, mezinárodnímu festivalu populárně-vědeckého a dokumentárního filmu, jehož program z posledních dvou let se stal inspirací pro tematický blok přítomného čísla *Iluminace*.

Stejně jako festival se i tento soubor příspěvků snaží rozprostřít fenomén populárně-vědeckého filmu v co možná největší šíři. Texty, které zde naleznete, mají přes rozdílné zaměření společné jedno – posouvání hranic našeho porozumění danému žánru. Rozrušování ostré, v českém prostředí velmi vyhraněné, difference mezi přírodními a humanitními vědami, je vlastní tématu i stylu textu Lisy Cartwrightové, pro niž se tělo stává prostorem foucaultovského vpisování významů a lékařská diagnostika střetem konceptů povrchu a nitra.

Role vizuality je stěžejní i pro text Alison Griffithsové, dokumentující proměnu pouhého „dívání“ v požadavek „imerzivního“ prožitku na příkladu historie instituce planetária ve 20. století. Stejně jako u Cartwrightové i zde nalezneme obavu z přílišné „populárnosti“ filmu, která jde však s úsilím o legitimizaci filmu a vizuality na poli poznávání ruku v ruce.

Vrcholem je v tomto ohledu kapitola z knihy Roberta Rosenstona, amerického historika, podle nějž objektivní historie založená na nezpochybnitelných faktech neexistuje a dokumentární film představuje prostor nejmodernějšího pohledu na dějiny.

Český kontext je zastoupen textem Lucie Česákové a jí připravenou edicí, mapující jednu z nejzajímavějších kapitol českého populárně-vědeckého filmu, období dvacátých a třicátých let a činnosti Společnosti pro vědeckou kinematografii. V situaci, kdy je s historií tohoto žánru u nás obeznámeno jen několik vyvolených, je její text skutečně průkopnickým činem.

VK